

KARANLIK YARINLAR...

Türkiye’de elektrik üretiminde **doğalgazın payı % 43**.

Bu oran, Rusya’da % 45, ABD’de % 17, Fransa’da ise % 3.

Yıllık doğalgaz tüketimimiz 32 milyar metreküp. 2020 yılında ise tahminlere göre, tüketim 80 milyar metreküpe çıkacak. Yani tamamıyla dışa bağımlı hale geleceğiz.

• **Su kaynaklarımızın % 65’ini kullanamıyoruz.**

• **Linyit kaynaklarımızın % 60’ını kullanamıyoruz.** (Bilinen 10.6 milyar ton kömür rezervimiz var. Bu kapasite ile dünyada 12. sıradayız. Dünya elektrik üretiminde, kömürün yeri ortalama % 40. Bu rakam Çin’de % 76, Avustralya’da % 77. Türkiye’de ise % 23)

• 500.000 konutu ısıtacak kadar **jeotermal** enerji kaynağına sahibiz. Şu an tükettiğimiz elektriğin iki katını karşılayacak kadar **rüzgâr enerjisi** potansiyeline sahibiz. Günlük 7.2 saat ortalama **güneş** süresi ile de önemli bir potansiyele sahibiz. Ancak, toplam 175 milyar kilovat saatlik (KWH) elektrik üretimi içinde, yenilenebilir enerji kaynaklarından elde ettiğimiz miktar, sadece 0.2 milyar KWH.

Elde bu kadar önemli imkanlar varken, yıllardır uygulanan sömürü düzeni ile geleceğimiz ipotek altına alınmış.

•••

Enerji açığı, geleceğin sorunu.

Bunu gören devletler, elli yıllık, yüz yıllık projeksiyonlar yapıyorlar.

Ya yeni enerji alanlarına sahip olmak, ya da enerji kaynaklarını çeşitlendirmek için çaba harcıyorlar.

İtalyanlar, Kazakistan'da enerji alanları kiralamak için uğraşıyorlar. Çin, Sudan ve Nijerya'daki petrol alanlarını kapattı.

Enerji sınırlarını ve stratejilerini transfer eden, **enerji casusları** yetiştirilmeye başlandı.

Bir yandan petrole alternatif enerjilerin geliştirilmesi için çaba harcanırken, öte yandan **enerji tasarrufu bilincinin** yaygınlaşması için uğraşılıyor.

•••

Türkiye'de elektriği, **EÜAŞ, Yap İşlet** ya da **Yap İşlet Devret Modeli'yle çalışan** (alım garantili) **santraller ve otoprodüktörler** (kendi faaliyet alanlarının enerji ihtiyacını karşılamak üzere üretim tesisi kurup elektrik üreten tüzel kişiler) karşılıyor.

Otoprodüktörler, devletle yaptıkları anlaşma gereği, ithal edilen doğalgazdan elektrik üretiliyorlar ve kendi fabrikalarında kullanıyorlar. Artan elektriği ise, yine devlete satıyorlar.

Enerji Bakanlığı, geçmiş hükümetler döneminde yapılan doğalgaz anlaşmalarında tadilata giderek, **Gazprom Şirketi ile 2004 yılında yeni bir anlaşma yaptı.**

1000 metreküpü 160 dolar civarında olan doğalgaz fiyatında, yaklaşık **30 dolarlık bir indirim**e gidildi. Buna paralel, **doğalgaz fiyatları petrol fiyatlarına endekslendi**. (Bu arada, Rusya, Belerus'a 47 dolardan, Ermenistan'a 54 dolardan gaz veriyor.)

Petrol fiyatlarında öngörülemeyen artışla (varil fiyatı 25 dolardan 75 dolara çıktı) yaklaşık 160 dolar olan **doğalgaz fiyatı, 293 dolara yükseldi**. (Yukarıda enerji casuslarından ve uluslararası politikakardan özellikle bahsettim.)

Bu koşullar altında, özel sektörün **elektrik üretim maliyetleri çok yükseldi**. Otoprodüktörlerin fazladan ürettikleri ve devlete sattıkları elektriğin fiyatında bir artış olmayınca da (doğalgaz, son 1.5 yılda % 60 zam gördüğü halde elektrik fiyatlarına zam yapılmadı) sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Önce, düşük elektrik fiyatı nedeniyle saat 22:00'den sonra, şalter indirmeye başladılar. (Bu arada, ucuz saatte devletten elektrik çekip, yüksek fiyat saatinde satış yapanlar olduğu da iddia ediliyor.) Bu da yeterli olmayınca üretimlerini tamamen kısıtılar ve TEDAŞ'tan elektrik çekmeye başladılar. **Yani al ya da öde anlaşmaları ile çok büyük paralar kazanan sektörde işler tersine dönmüştü**.

Karanlık Cumartesi'nin yaşandığı akşam, Çalık Grubu'na devredilen Bursagaz'da arıza çıktı. Arızadan birkaç dakika sonra otoprodüktörler yine şalterlerini indirdiler. Bakanlık bizzat devreye girerek, arızanın giderilmesine kadar üretim yapmalarını talep etse de kimseye dinlemedi. Talep tamamen devletin enterkonekte sistemine kaldı.

Öyle bir noktaya gelindi ki, **hatlar bu çekimi kaldıramaz hale geldi ve sistem çöktü**. İşte, birkaç gün önce yaşanan, Marmara ve Ege Bölgesi'ni teslim alan **karanlık**, bu tablonun sonucuydu. Ve ortada, reel bir arıza yoktu.

Türkiye dünyada **elektriği en pahalı kullanan ülkeler** arasında. KWH ücreti yaklaşık 10 cent.

Bu fiyat Norveç'te 4, ABD'de 5, Yunanistan'da ise 6 cent.

Bu koşullar altında, sanayicimiz, rekabet şansını büyük ölçüde yitiriyor.

...

Peki ne yapmalı?

• Enerji politikalarını belirleyen kurumlar arasında (Enerji Bakanlığı ve EPDK) uyum ve **ortak vizyon tesis edilmeli.**

• İçeride ve dışarıda yapılan **enerji anlaşmalarında** yapılabiliyorsa **tadilatlarla gidilmeli.**

• Enerji tasarrufu konusunda **kamusal bilinç oluşturulmalı.**

• **Hidrolik kaynaklar, linyit ve yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili** stratejik avantajlar iyi değerlendirilmeli ve uzun vâdeli **politikalar oluşturulmalı.**

• **Linyit ve hidrolik kaynaklı enerji üretim tesisleri için yatırım ortamları iyileştirilmeli ve özgün projeler üretilmeli.**

• Doğalgaz ve petrol **rezervlerini aramak için Türkiye'ye özgü modeller** ortaya konmalı.

• **Biyoenerjiye önem verilmeli,** desteklenmeli.

• Ortalama % 21'i bulan **kayıp ve kaçağın önüne geçilmeli.** Bunun için TEDAŞ rasyonel bir şekilde özelleştirilmeli.

...

Enerji geleceğın sorunu.

Bu gerçeği göremeyen ve buna göre pozisyon alamayan devletler, hem siyasal, hem diplomatik hem de ekonomik olarak geleceklerini ipotek altına alırlar.

Rusya özellikle enerjide oluşturduğu vizyon ile, borçlarını kapattı ve geleceği yakaladı.

Türkiye'nin 2001 yılında 113.6 milyar dolar olan toplam dış borç stoku, 2005'te 170.1 milyar dolara ulaştı.

Peki biz bunu nasıl kapatacağız.

Sömürü düzeni enerji politikaları ile mi?

Bugün, hemen, akılcı ve uzun vâdeli tedbirler alamazsak, karabasan gibi üzerimize çökecek karanlıktan bizi kimse kurtaramaz.

Kendimizi kandırmayalım...

www.spothaber.com 04.07.2006

